

Формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара

під якістю вищої освіти

- прийнято розуміти забезпечення необхідного рівня підготовки фахівців, здатних до **ефективної** професійної діяльності, **швидкої адаптації** в умовах науково-технічного прогресу, які володіють **сучасними технологіями** своєї спеціальності, **уміннями** використовувати отримані знання і навички в процесі вирішення швидкозмінних професійних завдань

Система забезпечення якості вищої освіти

Зовнішня система забезпечення якості вищої освіти

- ліцензування
- акредитація
- суспільно-професійна акредитація
- рейтингування
- моніторинг

Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти

- якість умов діяльності ВНЗ
- якість процесів ВНЗ
- якість результатів діяльності ВНЗ
- якість освітніх послуг
- система управління якістю ВНЗ

Закон України «Про вищу освіту»

- окреслив поняття (ст. 1.) «якість освітньої діяльності як рівень організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань», а ст. 41 визначено мету розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти, а саме: гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти.

Міжнародний благодійний Фонд
«Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»
Український католицький університет

ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОКАЛЬНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Аналітичний звіт

Київ - 2018

ВИСНОВОК: ми маємо не стільки процес повноцінної розбудови внутрішніх систем забезпечення якості освіти у ЗВО, скільки його підміну формальними діями та навіть його імітацію

ВИСНОВКИ

1. Запровадження внутрішніх систем забезпечення якості освіти

- Декларування ЗВО запровадження ВСЗЯО, але брак цілісного уявлення про сутність ВСЗЯО та її основних елементів.
- Перешкоди та труднощі:
  - - об'єктивні - брак ресурсів, опір частини персоналу, зміна «правил гри» в системі вищої освіти, падіння рівня підготовки випускників шкіл.
  - - суб'єктивні - відсутність досвіду функціонування університетів в режимі автономії, не вміння працювати в умовах відсутності державних стандартів вищої освіти і недостатності різноманітних інструктивно-нормативних матеріалів.
- Належне виконання (за сучасною європейською практикою) функцій управління якістю передбачає наявність спеціального підрозділу у навчальному закладі, більшість передали виконання цієї функції існуючим структурним підрозділам

2. Практики забезпечення якості освітніх програм

- 1. Малопоширеною є практика закриття програм.
- 2. Недостатній рівень уваги до думок «зовнішньої» аудиторії .
- 3. Стейкхолдери є носіями недостовірної інформації: студенти, абітурієнти, батьки та працедавці - некомпетентні та пасивні; викладачі - «зацікавлена сторона», що відстоює свої власні (персональні) та корпоративні (кафедральні, факультетські) інтереси.
- 4. Брак в академічній спільноті комунікативних навичок та досвіду взаємодії, обмеженість фінансових і кадрових ресурсів для систематичних моніторингів, важкодоступність ключових цільових груп для проведення опитувань (передусім абітурієнтів та їхніх батьків), недостатню компетентність у розробці інструментарію для вивчення думок тощо

2. Практики забезпечення якості освітніх програм

- 5. Основним способом реагування на результати оцінювання якості освітніх програм виступає розширення переліку дисциплін вільного вибору студентів.
- 6. Інструменти «зовнішньої» оцінки, як то зовнішнє рецензування та вивчення думок експертів і працедавців, використовуються найменше.
- 7. В реальній практиці оцінки студентів відіграють значно меншу роль, ніж в ідеалі.
- 8. Активізація онлайн навчання у більшості державних навчальних закладів є не стільки відповіддю на вимоги часу щодо доступності освітніх послуг, а радше вимушеною реакцією на постійне недофінансування вищої освіти

Практики забезпечення якості викладання

- 1. Преміювання найкращих викладачів оцінюється як ефективний, але систематично реалізовується менш ніж в половині навчальних закладів.
- 2. Підвищення кваліфікації НПП не є ефективним, зводиться до отримання формального документа про проходження стажування. Навчання за сертифікатними програмами є менш поширеними.
- 3. Рівень участі НПП в грантовій діяльності як на індивідуальному, так і на інституційному рівнях дозволяє констатувати її спорадичний, обмежений та несистемний характер.
- 4. Серед заходів превалюють матеріальне заохочення та різні форми морального заохочення. Велика кількість закладів не подали переліку конкретних заходів щодо форм заохочення та підтримки наукової діяльності викладачів, що може свідчити про відсутність їхніх зусиль в цьому напрямі чи їх безсистемність.
- 5. Тільки у 40% ЗВО існує тотальна перевірка на плагіат.

Практики забезпечення якості результатів навчання

- 1. Не вдалося побудувати постійної діючої системи зворотного зв'язку від випускників, а також від організацій, підприємств, на яких вони працюють.
- 2. Керівник (куратор, гарант) освітньої програми не набув реального лідерства, а його призначення залишається часто актом формальним, який не забезпечує появи особистісного інтересу та відповідної мотивації.

Практики забезпечення якості робіт студентів

- 1. Низькою є роль антиплагіатної перевірки; не є популярними практики зовнішнього оцінювання, які дозволяють суттєво підняти рівень об'єктивності оцінок.
- 2. Добре налагоджений навчальний процес передбачає присутність зворотного зв'язку від студентів у формі звернень та скарг, і оперативне реагування на нього. Дослідження виявило, що за умови незадоволення студентів найбільш типовою реакцією є заміна викладача. Також досить високий показник має вплив думок студентів на корекцію змісту навчальних дисциплін. Однак на тлі реалій організації навчального процесу така висока задекларована впливовість студентських звернень та скарг виглядає дещо неправдоподібною.

Моніторинг доступу до документації щодо забезпечення системи якості освіти на веб-сторінках ВНЗ України

Базові позиції: 1. наявність окремого розділу «Якість освіти» на головній сторінці веб-сайту; 2. присутність інтегрального документу (положення) щодо забезпечення якості; 3. наявність положення про організацію освітнього процесу; 4. доступність інформації про підрозділ, який координує процес забезпечення якості у структурі ВНЗ

- 1. Дослідження продемонструвало, що елементи системи забезпечення якості освіти на 123 проаналізованих веб-сайтах представлено або частково, або взагалі не представлено. Такий підхід може свідчити і про формальність впровадження самих систем забезпечення якості.

Інституційна основа забезпечення якості

Загальноуніверситетський рівень

Ректор
Проректори
Вчена рада ДНУ
Бюро із забезпечення якості

Відділ ліцензування,
акредитації та статистики
Лабораторія моніторингу
якості освітньої діяльності

Рівень факультетів

Декан
Заступники декана
(відповідальні по факультету)
Вчена рада факультетів
Рада із якості факультетів

Рівень кафедр

Завідувачі кафедр
Робоча проектна група
Керівник робочої групи
Гарант ОП

Експертні ради
роботодавців

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Політика щодо забезпечення якості	<ul style="list-style-type: none"> ☐ оприлюднена політика забезпечення якості, яка є частиною стратегічного управління; ☐ внутрішні сторони розробляють і втілюють дану політику через належні структури і процеси, залучаючи при цьому зовнішні сторони
Формування освітніх програм та навчальних планів, їх моніторинг та періодичний перегляд	<ul style="list-style-type: none"> ☐ розмаїття освітніх траєкторій здобувачів; ☐ віддзеркалення запитів студентів; ☐ наявність процедур вибору навчальних траєкторій та навчальних дисциплін; ☐ рівень застосування компетентнісного підходу до проектування вищої освіти; ☐ відповідність стандартам вищої освіти; ☐ забезпечення умов мобільності здобувачів; ☐ систематичність моніторингу та перегляду програм.

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання, визнання досягнень студентів	<ul style="list-style-type: none"> □ рівень нормативного забезпечення навчального процесу; □ мотиваційні чинники здобувачів вищої освіти за спеціальностями; □ комплексність оцінювання навчальних досягнень студентів за оприлюдненими процедурами та критеріями; □ якість умов для особистісного розвитку здобувачів; □ якість додаткових послуг у сфері освіти; □ функціонування системи безперервної освіти; □ наявність вимог і критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів; □ визнання досягнень у неформальній та інформальній освіті; □ наявність програм навчання протягом життя.

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Професійна кваліфікація викладачів, що визначається вимогами до компетентності викладачів	<ul style="list-style-type: none"> ❑ стратегія розвитку кадрового забезпечення та формування кадрового резерву; ❑ відповідність професійної кваліфікації викладачів ОП; ❑ відповідність викладачів ліцензійним умовам; ❑ прозора процедура конкурсного добору викладачів; ❑ внутрішньоуніверситетська система підготовки та підвищення кваліфікації викладачів; ❑ система фінансової та нефінансової мотивації НПП; ❑ системні заходи щодо стимулювання впровадження педагогічних інновацій; ❑ перспективний план мовної підготовки НПП; ❑ періодичні процедури для оцінки досягнень викладачів (під час укладання договорів); ❑ проведення тренінгів для викладачів “Забезпечення якості вищої освіти”; ❑ самооцінка та зовнішня оцінка сформованості знань і умінь НПП забезпечувати якісну вищу освіту

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Інформаційні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> ☐ бібліотечний фонд; ☐ репозиторій; ☐ комп'ютерні класи з використанням Wi-Fi у приміщенні; ☐ платформа дистанційного та змішаного навчання; ☐ відкриті on-line курси.
Інформаційний менеджмент, публічність	<ul style="list-style-type: none"> ☐ веб-ресурси; ☐ інформаційні стенди; ☐ буклети; ☐ внутрішні та зовнішні теле- та радіоканали

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Палац спорту; ☐ Палац студентів; ☐ гуртожитки; ☐ їдальні; ☐ деканат по роботі з іноземними студентами; ☐ міжнародний відділ (академічна мобільність); ☐ юридична клініка; ☐ психологічна служба ☐ інформаціо-аналітична система "Університет" (автоматизація процесів управління всіх складових діяльності університету)

Система індикаторів якості освіти

Індикатори	Показники
Залучення студентів до реалізації внутрішньої системи забезпечення якості	<ul style="list-style-type: none"> ☐ участь у роботі Ради з якості університету, бюро факультету; ☐ анкетування студентів щодо якості викладання; ☐ проведення студентських конференцій “Навчальний процес очима студентів”; ☐ проведення зустрічей з керівництвом університету у форматі “Віч-на-віч”

Рекомендації щодо кооперації у рамках консорціуму

- 1) Створити веб-портал для обговорення проблем вдосконалення внутрішніх систем управління якістю. Налагодити на ньому обмін практиками та досвідом вирішення проблем.
- 2) Розпочати серію регулярних (експертних семінарів / круглих столів, присвячених найбільш гострим і актуальним проблемам гарантування якості у вітчизняних ВНЗ.
- 3) Стати лідерами в об'єднанні зусиль для проведення досліджень і експериментів з побудови більш ефективних моделей управління якістю.

Реалії

- **Перехід від вертикального до горизонтального забезпечення якості**
- **Не багато ЗВО, які готові взяти на себе відповідальність за якість**
- **Не всі можуть бути переможцями**
- **Реалії такі, що ЗВО демонструють різну якість**
- **Поява нових критеріїв оцінки діяльності ЗВО**
- **Система дуже втрачає за відсутності критичності**